

Commission épiscopal de la catéchèse et du catéchuménat. *Aller au coeur de la foi. Questions d'avenir pour la catéchèse*. Paris: Bayard 2003 ss. 63.

Sobór Watykański II w *Dekrecie o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele* podkreślił, że na pierwszym miejscu biskupi odpowiadają za katechezę. Mają oni dopilnować, aby dzieciom, dorastającym oraz dojrzałej młodzieży, jak też starszym podawano pilnie naukę katechizmu, która zmierza do tego, by wiara oświecona nauką stawała się u ludzi żywa, wyraźna i czynna. Mają również dopilnować, aby w jej podawaniu zachowano odpowiedni rozkład i metodę przystosowaną nie tylko do

omawianego materiału, ale i do charakteru, pojętności i wieku oraz warunków słuchaczy, bacząc, aby to nauczanie opierało się na Piśmie Świętym, Tradycji, liturgii oraz na Magisterium i życiu Kościoła (por. DB 14).

Świadomi tej odpowiedzialności, biskupi francuscy na plenarnych zebraniach Episkopatu Francji w listopadzie 2001 i 2002 r. podjęli refleksję nad stanem katechezy w swym kraju. Arcybiskup Bordeaux Jean-Pierre Ricard, przewodniczący Konferencji Episkopatu Francji, we wstępie do recenzowanej pozycji przypomina, że odpowiedzialność za katechezę ponoszą biskupi diecezjalni (s. 8). Ta myśl jest obecna w Magisterium Kościoła. Biskupi są pierwszymi katechetami w swej diecezji.

W posłudze biskupiej wyjątkowe znaczenie zajmuje głoszenie i przekazywanie Ewangelii. Dokumenty Kościoła podkreślają, że biskup jest odpowiedzialny za dzieło katechizacji w Kościele partykularnym. Do jego zadań należy przygotowanie katechetów oraz troska o niezbędne pomoce i fundusze. Biskup czuwa nad autentycznością wyznania wiary oraz nad jakością tekstów i pomocy, które mają być wykorzystywane. Ma ustalić w diecezji całościowy program katechezy, który odpowiadałby na prawdziwe potrzeby wiernych oraz był odpowiednio usytuowany w diecezjalnych planach duszpasterskich. Realizacja takiego programu może być skoordynowana z planami Konferencji Episkopatu (DOK 221-223). Stąd recenzowana pozycja zawiera list biskupów francuskich do Ludu Bożego, zatytułowany *Aller au coeur de la foi. Appel a renouveler la pratique de la catéchèse en France* (Wejść w istotę wiary. Apel o odnowę katechezy we Francji, s. 11-15), w którym przedstawione są główne motywy przesłania. Nie chodzi o wykład, co trzeba zrobić czy jakie nowe środki zastosować, lecz jest to apel, aby uczniowie Jezusa Chrystusa wspólnie rozważyli tajemnicę Wigilii Paschalnej i odczytali ją w perspektywie naśladowania Chrystusa. Treść apelu uwzględnia przesłanie *Katechizmu dla dorosłych*, wydanego w 1991 r. przez biskupów francuskich, i *Katechizmu Kościoła Katolickiego* z 1992 r., jak i *Dyrektorium ogólne dla katechezy* z 1997 r. Biskupi francuscy podkreślają, że długi czas katecheza zajmowała się wyłącznie wierzącymi, a dziś, kiedy coraz więcej ludzi niewierzących „dopytuje” o wiarę, stawiają sobie i całemu Ludowi Bożemu we Francji pytanie, co uczynić, aby katecheza stała się wiarygodna i adekwatna we współczesnym społeczeństwie.

W recenzowanej pozycji znajduje się dokument Komisji Episkopatu ds. Katechezy i Katechumenatu, która w składzie: Michel Dubost (przewodniczący), Michel Mouisse, Jean-Louis Papin, André Fort, Marcel Herriot, Jean-Claude Boulanger, Bernard Barsi i Christophe Dufur, przygotowała tzw. tekst roboczy dla wspólnot chrześcijańskich (s. 31-59). Ma on pomóc dokonać oceny stanu katechezy we Francji i wskazać działania konieczne do tego, aby katecheza stała się prawdziwym miejscem formacji chrześcijańskiej. Tekst roboczy odzwierciedla podział liturgii paschalnej na cztery etapy: liturgię światła, liturgię słowa, liturgię chrzcielną i liturgię eucharystyczną. Każda część jest poprzedzona rozważaniem o charakterze biblijno-liturgicznym i zakończona konkretnymi pytaniami skierowanymi do całej wspólnoty chrześcijańskiej, aby ta, odpowiadając, dokonała rachunku sumienia i odnowiła swoją praktykę katechetyczną.

Na pierwszym etapie wspólnota chrześcijańska ma rozważyć, przy jakich okazjach osoby przychodzą do wspólnoty (s. 33-38). Jakie posiadają potrzeby? Czy przychodzą

z powodu dotykającego ich cierpienia, czy przy okazji narodzin dziecka, czy dlatego, że chcą posłać dziecko na katechezę, a sami w niej nigdy nie uczestniczyli? Następnie wspólnota jest zaproszona do refleksji nad swoją postawą wobec takich osób. Podkreślone zostało, że wiele z tych osób szybko odchodzi po uzyskaniu konkretnej pomocy bądź odpowiedzi na swoje potrzeby, ale został jasno postawiony problem: czy wspólnota chrześcijańska wypracowała wobec takich osób program duszpasterski? Inną kategorią osób są ci, którzy nigdy nie przychodzą do wspólnoty wierzących. Jak takim osobom ukazać „światło Chrystusa”, jak wejść w przestrzeń publiczną, jakich środków użyć, aby to światło dotarło do wszystkich? Czy katecheza uwzględnia zmiany kulturowe współczesnego świata?

Na drugim etapie, kiedy przypomniana została liturgia Słowa Bożego, wspólnota chrześcijańska zostaje zaproszona do refleksji nad miejscem słowa Bożego w katechezie (s. 39-46). Są tu pytania o przypomnienie sobie, kiedy we wspólnocie słucha się Słowa Bożego, o czas, o miejsce, a zwłaszcza o to, czy te miejsca są dostępne dla wszystkich. Następną poruszona kwestia to jak wspólnota odpowiada na Słowo Boże, które księżom nie jest dziś łatwo przepowiadać zarówno niewierzącym, jak i samym wierzącym. Czy wspólnoty doświadczyły potęgi i żywotności tego Słowa. Jak żywią się Słowem Bożym dzieci, młodzież i dorośli? Dziś na katechezę przychodzą osoby, dla których język biblijny jest językiem obcym i niezrozumiałym. Co konkretnie uczynić, aby to zmienić?

Na trzecim etapie, kiedy chrześcijanie przeżywają liturgię chrzcielną, wzywając wszystkich świętych i odnawiając przyrzeczenia chrzcielne, wspólnota chrześcijańska jest wezwana do refleksji: jakie miejsce zajmują sakramenty w życiu wspólnoty? (s. 47-51). We Francji ludzie w różnym wieku przyjmują chrzest i bierzmowanie. Jaka jest organizacja katechezy, czy dostosowana do wieku, czy realizuje odpowiedni program, czy propozycja katechezy wzbudza zainteresowanie katechizowanych? Co trzeba zmienić, jak „nawrócić się”, aby wspólnota chrześcijańska rzeczywiście towarzyszyła katechizowanemu?

Czwarty etap, przywołujący liturgię eucharystyczną, ma dopomóc w refleksji, jak stać się rzeczywiście wspólnotą chrześcijańską, Ciałem Chrystusa (s. 53-57). Wiele osób po katechezie i przyjęciu sakramentów oddaliło się od Kościoła, wiele, troszcząc się o swoją wolność, nie wstąpiło na drogę wiary. Wspólnota chrześcijańska wezwana jest do poszukiwania odpowiednich środków, aby różne osoby odnalazły drogę wiary i stały się rzeczywiście Kościołem. Odnosi się to również do różnych rozproszonych grup kościelnych, jak i różnych osób, które znajdują się w różnych momentach dojrzałości wiary.

Ogólnie propozycję Komisji Episkopatu Francji ds. Katechezy i Katechumenatu trzeba ocenić jako bardzo interesującą. Poprzez skierowanie jej do całej wspólnoty chrześcijańskiej we Francji napisana jest w duchu Soboru Watykańskiego, gdzie w *Dekrecie o działalności misyjnej Kościoła* podkreślone zostało, że o chrześcijańskie wtajemniczenie w katechumenacie powinni się troszczyć nie tylko katecheci i kapłani, ale i cała społeczność wiernych, szczególnie zaś rodzice chrzestni, tak aby katechumeni od samego początku czuli, że należą do Ludu Bożego. Ponieważ życie Kościoła jest apostołskie, katechumeni winni również nauczyć się współpracować

czynnie w ewangelizacji oraz budowaniu Kościoła przez świadectwo życia i wyznawanie wiary (por. DM 14).

Recenzowana pozycja stanowi dobrą pomoc dla teologów i tych wszystkich, którzy zajmują się problematyką katechezy w wymiarze teoretycznym i praktycznym. Zalety recenzowanej pozycji widać w oryginalnym wyjściu od najważniejszego przesłania chrześcijańskiego. Cenną stroną pracy jest także próba wiązania wątków teoretycznych z praktycznymi pytaniami odnośnie do miejsca i roli katechezy we współczesnym świecie.

Poprzez oryginalne oparcie recenzowanych dokumentów na rozważaniach przesłania liturgii Wigilii Paschalnej została uwypuklona funkcja inicjacyjna katechezy. Katecheza jest szczególnym i właściwym miejscem wtajemniczenia chrześcijańskiego. Katecheza inicjacyjna wiąże się przede wszystkim z sakramentami wtajemniczenia, zwłaszcza z chrztem, sakramentem wiary, domagającym się wyznania tej wiary. Recenzowane dokumenty świadczą o poszukiwaniu nowego modelu katechezy Kościoła w żywym, bezpośrednim i czynnym wyznaniu wiary. Niemniej wskutek wielości szczegółowych pytań można mieć wątpliwość, czy katechetyczna służba wtajemniczeniu chrześcijańskiemu będzie organiczną i systematyczną formacją wiary, czyli pogłębieniem całego życia chrześcijańskiego, które pomaga w autentycznym pójściu za Chrystusem oraz włącza we wspólnotę, która żyje wiarą, celebrytuje ją i o niej świadczy.

Opracowane pytania dotyczące postaw i działań katechetów również budzą pewne obawy. Formacja katechetów obejmuje różne wymiary. O ile są pytania odnoszące się do samego bytu katechety, do jego wymiaru ludzkiego i chrześcijańskiego, o tyle widoczny jest brak tego, co katecheta powinien wiedzieć, aby dobrze wypełnić swoje zadanie. Ten wymiar, przeniknięty podwójną wiernością orędziu i osobie ludzkiej, wymaga, aby katecheta znał odpowiednio orędzie, które przekazuje, a zarazem adresata, który je otrzymuje, jak również kontekst społeczny, w którym adresat żyje. W końcu tylko w sposób fragmentaryczny jest obecny wymiar umiejętności działania, gdyż katecheza jest aktem komunikacji. Formacja musi zmierzać do uczy-nienia z katechety wychowawcy człowieka i życia ludzkiego w wierze.

Zastrzeżenie może również budzić brak zastosowania jasnej metodologii. Można jednak mieć nadzieję, że obecne elementy znanej metody widzieć i osądzić będą w przyszłości opracowane i uzupełnione o element działań, po uzyskaniu odpowiedzi na apel biskupów francuskich od wspólnot chrześcijańskich, które są do tego zaproszone.

Ks. A. Kiciński
Katedra Katechetyki Integralnej KUL